

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemni nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič
à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3.—, večji inserati petič
vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — Slovenski Narod
velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knačjeva ulica št. 5
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126

PODEBUNICE:
MARIBOR, Grajski trg št. 8 — — — CELJE, Kocenova ulica 2. — Tel. 100.
NOVO MESTO, Ljubljanska c. Tel. št. 28. JESENICE, Ob kolodvoru 101. — — —
Račun pri poštnem čekovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

ANGLIJA POSREDUJE MED FRANCIJO IN NEMČIJO

Predlagala bo, da se Nemčiji v načelu prizna enakopravnost, toda Nemčija se ne sme oborožiti, marveč mora počakati na razorožitev drugih

London, 15. sept. Iz dobro poučenih krogov se izve, da namerava angleška vlada posredovati med Francijo in Anglijo v zadevi nemških zahtev po enakopravnosti. Ko se bodo 23. septembra sestali v Ženevi delegati zainteresiranih držav, jih bo Anglija povabila na posebno konferenco, na kateri bo angleška delegacija predložila svoj posredovalni predlog, ki bo šel za tem, da se Nemčiji v načelu prizna enakopravnost v oboroževanju, toda Nemčija bi se morala obvezati, da dejansko ne bo povečala svoje oborožitve, marveč da bo počakala na razorožitev drugih držav, ki pa se morajo s svoje strani obvezati, da bodo izvedle razorožitev v mnogo večjem obsegu, kakor pa je bilo nameravano dosedaj. Glede na zmeren ton francoskega odgovora na nemške zahteve upajo, v angleških krogih, da Francija v tem pogledu ne bo delala težkoč.

»Express« poroča, da izhaja inicijativa za to posredovanje od Macdonalda.

Pariz, 15. sept. Na snočni seji ministrskega sveta se je ponovno razpravljalo o nemških oborožitvenih zahtevah ter je francoska vlada sklenila, da ni nobenega povišanja za odgovoritev konferenčne razorožitvene urada, tudi če Nemčija ne pošlje svojih zastopnikov.

Berlin, 15. sept. »Deutsche Allgemeine Zeitung« je izvedela, da bo nem-

ška delegacija na jesenskem zasedanju Društva narodov vodil državni zunanji minister baron Neurath. Razen tega bodo v delegaciji še ministerjalni ravnatelj Gauss, poslanik baron Rosenberg, državni tajnik baron Rheinbaben in poslanik Weissecker. List poroča dalje glede vprašanja, ali se bo Nemčija zasedanja urada razorožitvene konferenče udeležila ali ne, da se bo o tem odločilo šele tik pred določenim datumom 21. t. m. Kakor izjavljajo v vladnih krogih, se stvarno smernice nemške zunanje politike niso spremenile. Če pa se ne bo upoštevala nemška zahteva za načelno priznanje njene enakopravnosti, potem državna vlada na razorožitveno konferenco ne bo več poslala svojih delegatov.

Ženeva, 15. sept. G. Glede položaja, ki ga je povzročil korak nemške vlade in odgovor Francije, je glavno tajništvo Društva narodov zavzelo za enkrat stalni strogo čakanje. Smer velike debate bo torej odvisna od vevlesil. Po zadnjih vestih iz Londona skuša angleška vlada dobiti na času, da bi oficijelno sondirala teren za odgovoritev zopetne sestanka razorožitvene konferenče. Po inicijativi Foreign Officea, naj bi se urad razorožitvene konferenče že drugi dan po svojem sestanku, torej že 22. septembra zopet razšel, pri čemer

naj bi dobile najbolj prizadete vlade nalog, naj problem enakopravnosti najprej proučijo medsebojno. V tem primeru bi se torej zopet vrnili k metodam direktnih pogajanj, ki so se uporabila pri razpravi o kvalitativni razorožitvi. Ta direktna pogajanja bi se lahko pričela med zasedanjem sveta Društva narodov, kakor tudi med plenarnim zasedanjem. Z druge strani se sliši, da Francija s tem postopanjem ni spoznamna in da si je ministrski predsednik Herriot izrecno pridržal pravico, da bo ta problem oficijelno sprožil pred svetom Društva narodov. Herriot stremi za tem, da bi krog razprave razširil, dal diplomatskim razpravam juridičen in javen značaj, ter spravil obenem člane sveta Društva narodov do tega, da bi zavzeli glede nemških zahtev kategorično stališče. V zadnji instanci bi se šlo potem ves spor predložiti plenumu Društva narodov. V tem primeru bi se lahko Nemčija v svoji kampanji proti vojaškim klavzulam mirovne pogodbe sklicevala na čl. 19. statuta Društva narodov, po katerem lahko plenarna seja pozove članice Društva narodov, da se pogodbje, ki so postale neuporabne, ponovno proučijo. Ta revizionistična procedura pa bi se mogla pričeti samo na podlagi splošnega priporočila Društva narodov, torej samo z odobritvijo Francije.

Razkrinkana Nemčija

Papenova vlada predstavlja pravi duh nemškega naroda — Borba med hitlerjevci in vlado je le komedija

Berlin, 13. septembra. Nemški državni zbor, izvoljen šele 31. julija, je zopet razpuščen. Razpuščen na svoji prvi poslovni seji! Razgnan, še preden je otvoril svojo prvo debato, še preden je samo načel razpravo o svojem prvem zakonskem načrtu.

Z izjemo maloštevilnih treh tucatov nemških nacionalcev je bil vsaj formalno ves državni zbor proti razpustu. Toda Papenova vlada je spoznala pravi duh nemškega naroda, nemoteno razpustila parlament in se postavila na pravilno stališče, da sedanja vlada predstavlja želje nemškega naroda.

Oni krogi, ki danes odločajo o usodi Nemčije, so že vnaprej sklenili, da novo izvoljeni državni zbor ne bo dolgo ostal pri življenju. Bili so sicer pripravljeni pustiti ga, da par dni debatira in se pokaže, toda že vnaprej je bilo sklenjeno, da bo razpuščen, kakor hitro bi načel vprašanje zaupnice ali nezaupnice vladi. Stranke so ta načrt vlade formalno prekrizale s tem, da niti niso čakale na izjavo vlade in na debato o vladni deklaraciji, marveč so se zedinile za to, da se že takoj na prvi seji brez debate izreče nezaupnica vladi in se razveljavijo zasilne uredbe. Do glasovanja je moglo priti sploh samo na ta način, da je državni zbor presenetil državnega kancelarja. Po weimarski ustavi bi morala vlada, ki ji je v državnem zboru bila izražena nezaupnica, takoj podati ostavko, grajane zasilne uredbe pa bi morale biti takoj razveljavljene. Predsednik državnega zbora se je sprva postavil na stališče, da vlada, ki je dobila nezaupnico in je torej prav za prav že v demisiji, nima več pravice sopolisati dekleta o razpustu državnega zbora. Izgledalo je celo, da se bo državni zbor postavil vladi po robu in da bo kljub razpustu zasedal dalje. Toda narodni socialisti so kmalu popustili in se vda v usodo. G. Göring je priznal veljavnost razpusta in celo umaknil pritožbo na državno sodišče.

Kaj pomenijo vsi ti dogodki v Nemčiji? Temeljna ideja ustave, ki jo je leta 1871 vsilil Bismarck novi nemški državi, je bila: Vlado države in posameznih dežel imenujejo cesar, odnosno deželni knezi. O tem nima odločati od naroda izvoljeno narodno zastopništvo. Državni zbor sme glasovati o zakonih, vladna oblast pa ostane v rokah cesarja in knezov. To je bila temeljna osnova nemške predvojnne države. To je bilo, kar je Nemčijo ločilo od demokracije zapadne, severne in južne Evrope, kjer so narodna predstavništva odločala tudi o sestavi vlade.

Ta sistem se je zrušil, ko je Nemčija izgubila svetovno vojno in je bilo jasno, da se zmagovalci ne bodo pogajali z vlado,

ki zastopa samo cesarja, marveč samo z vlado, ki predstavlja ves nemški narod. 27. septembra 1918. je zahteval Ludendorff, vojni diktator Nemčije, prehod Nemčije k parlamentarnemu režimu. Tega prehoda ni izvajala šele novembrska revolucija, marveč sta ga že podludri mesec prej odredila Hindenburg in Ludendorff.

Dne 29. septembra 1918 so Hindenburg, Ludendorff in cesar Viljem na znamenitem kronskem svetu v Spaan sklenili prehod Nemčije k parlamentarni vladavini. Stari zvezni svet je bil spremenjen v drugo zbornico, na mesto državnih tajnikov so prišli državnemu zboru odgovorni ministri, člen 9. ustave, po katerem noben poslanec ni mogel postati minister, pa je bil črtan. Razen tega je bila v ustavo sprejeta določba, da mora odstopiti vsaka vlada, ki nima zaupanja državnega zbora. Pod predsedvom princa Maksa Badenskega je bila nato sestavljena prva parlamentarna vlada, ki se je naslanjala na centrum, liberalce in socialne demokratke.

Celih štirinajst let so od takrat generali in birokrati, junkerji in težka nemška industrija zastavljali vse svoje sile, da bi odstranili demokracijo, na katero so bili pristali leta 1918 v strahu pred zmagovalci. Štirinajst let so po svojih agencijah hujskali proti parlamentarnizmu. »Doli s parlamentarnim cirkusom« je bila parola narodnih socialistov. »Doli parlamentarni zemlji« so na skrajni levičeli sekundirali tudi komunisti celo še takrat, ko je bilo že povsem jasno, da dedščina parlamentarizma ne bo boljševiška diktatura. Velika večina nemškega naroda je glasovala pri zadnjih volitvah za antiparlamentarne stranke, narodne socialiste na desni in komuniste na levi. Za parlamentom ni bilo več ljudske volje; ni bilo več ljudi, ki bi branili demokracijo. Tedaj je napočil trenutek, na katerega je čakal genij nemškega naroda, da bi osnoval staro fevdalno državo, politično formo svoje diktature.

Klavrna je vloga, ki so jo pri tem igrali narodni socialisti. Od osnovevanja svoje stranke, »vzdrževane od veleindustrije, so se borili proti parlamentarnizmu. Ko so naposled kot najmočnejša stranka prišli v parlament, pa so v imenu našega toliko v nič devanega parlamentarizma zahtevali zase vsa oblast, diktaturo. Vaso hlebo, to je »Nemčija nad vsem, bomo skupaj z vami, a brez parlamentarne skušaji uresničiti.

Res pridejo nove volitve, toda takoj, kakršne zahteva pravi duh nemškega naroda. Prišel bo tudi nov državni zbor, nov parlament, ki bo smel delati samo to, kar bo veleval najvišji zakon za vsakega Nemca, to je »Nemčija nad vsem«. Všečmovska Nemčija zopet vstaja. Za kakol dolgo, o tem imajo odločati Angliji.

A. Z.

Hoovrova zvezda zahaja

Presenetljiva zmaga demokratov v državi Maine — Rooseveltovo izvolitev smatrajo že za gotovo dejstvo

New York, 15. septembra. Izid volitev v državi Maine predstavlja za Zedinjene države Severne Amerike ogromno presenečenje. Splošno jih smatrajo za najboljši barometer prihodnjih predsedniških volitev v Zedinjenih državah. Ta barometer pa kaže, da se simpatije volilcev nagibajo demokratom. Za guvernerja države Maine je bil izvoljen demokrat, kar se ni zgodilo že od l. 1909. dalje. Od treh senatorskih mest so dobili demokratke vse tri, dočim so jih imeli do sedaj republikanci. V vrstah republi-

kancev je izzval poraz v državi Maine velike poparjenosti. Predsednik Hoover je poslal glavnemu odboru stranke brzojav, v katerem izraža svoje največje razočaranje. Pri demokratih je ta zmaga izzvala velikansko navdušenje in predsednik nacionalno demokratskega komiteja je izjavil novinarjem, da sedaj ne more biti več nobenega dvoma, da bo demokratski kandidat Roosevelt izvoljen za predsednika Zedinjenih držav najmanj z večino 10 milijonov glasov.

Kriza kitajske vlade

Sanghaj, 15. septembra. Skoro vsi odločilni člani kitajske vlade so trenutno zbrani v Sanghaju razen maršala Čang-kajseka, ki biva v Hankau. Vzrok tega sestanka je, da bi pregovorili odstopivšega predsednika eksekutive Vangčingvaja, da bi zopet prevzel svoje mesto. V dobro poučenih krogih pričakujejo splošno vladno krizo, kot posledico dejstva, da je Japonska priznala neodvisnost Mandžurije. V Sanghaju je storjeno vse, pa se prepreči protijaponske demonstracije, ki bodo morda že zopet izbruhle jutri.

Zopet revolucija v Čilu

Santiago de Chile, 15. sept. Službeno se objavlja, da je predsednik republike Carlos Davilla odstopil ter pobegnil pred uporniki na ameriško poslanstvo. Padec Daville je neposredna posledica upora monarhijskih in letalskih oficijev ter garnizije v Valparaisu. Letalski oficirji so zagrozili, da bodo bombardirali z letalom predsedniško palačo, ako Davilla ne odstopi v 24 urah. Oblast v državi so prevzeli general Otero, polkovnik Marino in admiral Joane, ki so izročili vlado generalu Lancu. General Lancu je poleg ministrskega predsedništva obdržal tudi notranje in vojni ministrstvo.

Južnoatlantska vas pogorela

Trident, 14. septembra. Strahovit požar je v pretekli noči upepelil vas Vila Rendena. Pogorelo je 50 hiš. Okrog 500 ljudi je ostalo brez strehe.

Krvavi spopadi na Dunaju

Dunaj, 14. septembra. S. S. prišlo do krvavega spopada med narodnimi socialisti in socialnimi demokrati. Odančni je bilo nad 40 revolverjskih streljav. Dva narodna socialisti in dva socialna demokrata sta bila hudo ranjena. Policija je izvršila več aretacij.

Sporazum v Stresi?

Pariz, 15. septembra. AA. Po poročilih posebnega Havasovega dopisnika iz Strese se v krogih tamošnje konference trdi, da bo Velika Britanija pristala na sporazum, ki se je pred dvema dnevnoma dosegel med Francijo, Italijo in Nemčijo glede revalorizacije cen žita v državah srednje in vzhodne Evrope. Če bi Anglija na ta sporazum v resnici pristala, pravi Havasov dopisnik, da bo na plenarni seji konference dosežen končni sporazum vkljub vsem težkočam, ki jih je treba še premagati.

Vlak povozil cel bataljon vojakov

Pariz, 15. septembra. AA. Na poti iz Sidi-bel-Adisa v Udzdu je povozil vlak cel bataljon tujske legije. Iz Alžira poročajo, da je doslej ugotovljenih 120 mrtvih in 150 ranjenih. Reševanje ranjenec je zelo otežkočeno, ker je na mestu nesreče 100 m globok prepad, toda reševalci se ne strajajo nobenega napora, da pomagajo ponesrečencem.

Državno nadzorstvo nad sporčno vzgojo v Nemčiji

Berlin, 14. septembra. AA. Tu nameravajo ustanoviti »Urad za telesno vzgojo mladine«, ki naj bi skrbel za sportno vzgojo vse nemške mladine. Glede na to sta Hindenburg in Papen izdala proglas, v katerem naglašata, da mora država paziti na to, da se mladina telesno utrudi, da bo ljubila red, disciplino, tovarištvo in se urila v samozatajevanju, kreplila svojo voljo, požrtvovalnost in ljubezen do domovine in rodne zemlje. Urad do stopil v svez s vsemi sportnimi organizacijami v državi.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Nov devizni sporazum z Nemčijo

Pariz, 15. septembra. AA. Havas poroča iz Berlina, da je nemška Narodna banka sklenila z jugoslovensko Narodno banko sporazum, da se olajšajo trgovska izplačila med Nemčijo in Jugoslavijo. Po tem sporazumu se bodo trgovske terjatve obeh držav lahko izplačevale bodisi v nemški, bodisi v jugoslovenski valuti. Nemška državna banka in jugoslovenska Narodna banka v bodoče ne bosta obvezani, raznim interesom izstavljeni drugih deviz razen svojega nacionalnega denarja. — Na drugi strani so sklenjeni sporazumi za postopno mobilizacijo vzajemnih trgovskih terjatev, ki so zamrzniše tako v Jugoslaviji kakor v Nemčiji.

Polet Amerika—Rim

New York, 14. sept. g. Po dolgotrajnih pripravah je včeraj ob 7.16 amer. časa startalo z letališča v Benetu medicinsko letalo »American Nurse« za polet brez pristanka v Rim. Z letalom potujejo v Ameriki živeči italijanski zdravnik dr. Picculi, pilot Ulbrich in bolniška sestra Nawcomen. Dr. Picculi namerava med poletom proučevati učinke vztrajnostnih poletov na potnike.

Rim, 15. sept. Po vestih, ki so jih dobili zvečer na letališču v Campinu, je ameriško letalo »American Nurse« srečno preletelo Atlantik, vendar je moralo iz neznanih vzrokov zasilno pristati v Španiji. Letalci so po kratkem odmoru zopet nadaljevali polet.

Rim, 14. septembra. AA. Ameriško letalo »American Nurse«, ki je odletelo iz Amerike v Evropo, pričakujejo na tujakšnjem letališču proti polnoči. Letalski minister je odredil, da mora biti vojaško letališče v pripravljenosti za sprejem letalcev.

Najsevernejša meteorološka postaja

Moskva, 14. septembra. AA. Ledolomilec »Maligine« je dovršil ureditev meteorološke postaje na Rudolfovih deželi na 81. stopnji in 47. minuti severne širine. Tu bo biolog Bolabin s štirimi člani ekspedicije prebivali zimo.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA
Devize: Amsterdam 2305.96 — 2317.32, Berlin 1363.75 — 1374.55, Bruselj 795.52 do 799.46, Curih 1108.35 — 1113.85, London 199.30 — 200.90, New York ček 5717.97 do 5746.23, Pariz 224.96 — 226.08, Praga 169.79 — 170.65, Trst 294.01 — 296.41.

INOZEMSKE BORZE.
Curih, 15. sept. Pariz 20.2925, London 16.025, New York 517.78, Bruselj 71.775, Milan 26.75, Madrid 41.65, Amsterdam 208.075, Berlin 123.20, Sofija 3.73, Praga 15.33, Varšava 58.05, Bukarešta 3.04.

Za žejo

Ljubljana, 15. septembra.

Poleg tega, da so bili te dni potencialni vsi naši občutki, je postala tudi žejna temu primerno huda, čeprav ni bilo take vročine. Toda, kadar pride v Ljubljano, mu ni treba trpeti žeje in lakote, saj je znana naša gostoljubnost. O tem si se lahko oni dan temeljito prepričal na vsakem koraku, vendar naši kranjski Janezi v ir-hovini niso obnavljali znane naše tradicije, veselo vriskanje ni pomenilo tega in sploh je bila praznična nedelja povsem dostojna ter tudi ni treba govoriti o junakih, ki so pozno v noč dajali duška svoji vni, čeprav niso imeli rdečih marel.

Ljubljano moramo gledati ob tej priliki povsem od druge strani, tudi v pogledu naših priznanj in nepriznanj tradicij od svetle. O tem, koliko se je one dni popilo v Ljubljani, statistika moči, treba je pa omeniti, da si ne gasimo žeje samo s tekočinami, ki jih uvrščamo med najslajše kapljice. Menda je med nami že izredno mnogo abstinencov, ki so jih pa najbrž pomnožili gostje, ki niso prišli v Ljubljano gledat samo v kozarčke.

Na otroškem igrišču v Tivoliju je bil on dan nekakšen narod. veselični prostor. Bil je popolnoma zaseden, ljudje so ležali križem kračem, miz in klopi pač ni bilo. Nekateri deželani so razvezali cule in se pošteno krepčali, saj slovek v Ljubljani tako oslabi. Nikar pa ne mislite, da so praznili frakeljčke in slatniške steklanice, ki napravijo deželane tako košate, ko gre do na kolodvoru mimo mitnikarjev. No, bila je pa prava gostija. Ob dreveredu se kupičijo kar v celih gorah sladke buče. Oni dan jih je bilo dva vagona. Prodali so jih okrog 500 kg, kar je naravnost razveseljivo za vedno žejno Ljubljano, kjer si

ljudje ne morejo nikdar pogasiti žeje. Prodajalci računajo, da si ljudje ne bodo še tako hitro pogasili žeje ter nameravajo še naročiti eno pošiljko, 10 tonakni vagon, če bodo šle te, ki jih imajo še v zalogi, v denar. Na drobno jih prodajajo po 1.50 Din do 100 kg, če se pa zalozijo s njimi na debelo, jih dobijo po 10 dinarju kilogram. Prodajalci so na buče zelo ponosni; uvažajo jih iz Gradiške.

Potrošnja mesa je v Ljubljani močno narasla

Ljubljana, 14. septembra.

O Ljubljancih ni mogoče trditi, da bi bili vegetarijanci, kakor tudi niso prohibicionisti. Ljubljanski mesarji so do konca junija letos zaklali 3181 lepših pitihih goved. Če povprečno računamo za vsako govedo 550 kg, je bilo vsega 1.749.550 kg. Če vzamemo povprečno ceno 4 Din za kg žive teže, so pač ljubljanski mesarji v pol leta izdali 6.998.200 Din za govejo živino. Zaklali pa so do 30. junija tudi 9747 telet v približno skupni teži 585.220 kg, za kar so izdali 2.926.100 Din.

Ljubljanci letos ne cenijo konjskega mesa. V klavnici je bilo zaklanih le 75 konjev. Koštrunovo meso pa gre mnogim v slast, saj je bilo v pol leta zaklanih 510 koštrunov, dalje 3068 jagnjet in kozličkov in 395 odojčkov. Srednjih prašičev je bilo zaklanih 2932, pitihih pa 11.113.

Poleg teh velikih množin so v Ljubljano uvozili in na mitniški zatrošarini še 83.042 kg prekajenega in svežega mesa različnih vrst. V prvi polovici tega leta je Ljubljana porabila 75.464 kg masti. Konsum mesa je v primeri z drugimi leti izredno poskočil, ker se je pač meso v toliko pocenilo, da si ga lahko navzlic slabim časom marsikdo privošč.

Lepite na pisma znamke protituberkulozne lige!

